

วิธีการขยายงานของธนาคารนานาชาติ

ธนาคารนานาชาติสามารถขยายงานในต่างประเทศได้หลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ขนาด กฎหมายของประเทศที่ธนาคารต้องการจะเปิดสำนักงาน นโยบายในการบริหารของธนาคาร เป็นต้น วิธีการขยายงานของธนาคารนานาชาติที่นิยมใช้กันมีดังนี้คือ.-

ธนาคารตัวแทน (Correspondent Bank)

ธนาคารตัวแทน หมายถึง การที่ธนาคารสองแห่งมีการติดต่อกันและกัน โดยที่ธนาคารแต่ละแห่งมักจะมีเงินทุนส่วนหนึ่ง เปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันไว้ที่ธนาคารอื่น ๆ ตามประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจของลูกค้าในการใช้เช็คหรือใช้บริการทางการเงินประเภทอื่นในประเทศนั้น เช่น เมื่อบริษัท ก. ต้องการที่จะเปิดสาขาค่าเงินงานในต่างประเทศและเป็นลูกค้าของธนาคาร ก. อยู่แล้ว แต่ธนาคาร ก. ไม่มีสาขาในประเทศที่ลูกค้าจะไปเปิดสาขา ดังนั้นธนาคาร ก. จะแนะนำให้ลูกค้าติดต่อใช้บริการทางการเงินของธนาคาร ข. ในประเทศนั้น ซึ่งธนาคารทั้งสองแห่งต่างก็มีการติดต่อกันและกัน (Correspondent Relationship) การที่มีการติดต่อดังนี้กัน จะทำให้แต่ละฝ่ายได้รับประโยชน์จากการแนะนำลูกค้าซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าธนาคาร ก. ไม่มีสาขาในต่างประเทศ และไม่มี การติดต่อกับธนาคารอื่นในต่างประเทศ ลูกค้าก็จะหันไปใช้บริการของธนาคารอื่น ๆ แทน และโดยวิธีดังกล่าวมา-

ธนาคารก็ไม่นิยมใช้เพราะเห็นว่า ธนาคารเองสามารถไปเปิดสาขาเป็นตัวแทน ณ ประเทศ
นั้น ๆ จะได้ประโยชน์กว่า แต่ธนาคารบางธนาคารกลับนิยมใช้วิธีนี้ เพราะเห็นว่า การไป
เปิดตัวแทนเป็นสาขาขึ้นนั้นจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นคู่แข่งกับธนาคารท้องถิ่นมากกว่า จึง
อยากจะเลี่ยงมาใช้วิธีนี้แทน ตัวอย่างเช่น ธนาคารใหญ่ในอเมริกา-ธนาคาร Irving
Trust และ Manufactures Hanover Trust ก็ยังคงใช้วิธีนี้ นอกจากนี้ ธนาคารใน
ยุโรปและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยอรมัน ก็ยังนิยมใช้วิธีนี้กันมากทั้งนี้เพราะหลังสงครามโลก
ครั้งที่สอง ประเทศเยอรมัน ต้องการที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ในกรณีนี้ ธนาคารมี
ส่วนสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมการนำเข้าและส่งออกของเยอรมัน ซึ่งประเทศเยอรมันใน
ระยะนั้นยังขาดผู้ชำนาญงานในด้านการธนาคารพาณิชย์ และการค้าระหว่างประเทศ จึงต้อง
พึ่งธนาคารของต่างประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งตั้งแต่บัดนี้มาจนปัจจุบัน ธนาคารเยอรมันก็
ยังคงต้องพึ่งธนาคารตัวแทน เพราะไม่ยากที่จะตัดความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นที่มีมานาน¹

สำหรับธนาคารพาณิชย์ในไทยนั้น ธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่เท่านั้นจึงมีสาขา
ในต่างประเทศ ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ จึงมักมีการติดต่อสัมพันธ์กัน (Correspondent
Relationship) กับธนาคารในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในระบบการค้า
ระหว่างประเทศ

สำนักงานตัวแทน (Representative Office)

โดยวิธีนี้ ธนาคารที่เป็นสำนักงานตัวแทน (Representative Office)
จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการติดต่อต่าง ๆ ระหว่างสำนักงานใหญ่และบริษัทลูกค้าที่อยู่ต่าง-
ประเทศ ซึ่งโดยปกติแล้วสำนักงานตัวแทน (Representative Office) ไม่มีอำนาจที่-

¹ คร.สิรวุฑ เพพัสกิน ณ อุษยา, "The Growth of Multinational
Banking: Since the 1958 Return to Currency Convertibility" (The
dissertation in the Graduate Faculty of Business Administration,
Claremont Graduate school 1974), p. 34.

จะให้เงินกู้ หรือรับเงินฝาก หรือประกอบธุรกิจตามลักษณะงานธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป แต่ในบางกรณี สำนักงานตัวแทนอาจจะได้รับอำนาจที่จะร่วมพิจารณาอนุมัติการให้เงินกู้ด้วย โดยเป็นผู้ให้คำแนะนำ-ข้อมูล (Information) ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อสำนักงานใหญ่จะได้รับข้อมูลที่ช่วยให้อ่านใจได้อย่างเหมาะสม ในการนี้สำนักงานตัวแทน ซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งที่ปรึกษาแก่บริษัทลูกค้าในประเทศนั้น ๆ จะต้องคอยติดตามปัญหาต่าง ๆ ที่ลูกค้าผู้กู้ยืมประสบอยู่ รวมตลอดถึง ปัญหาในประเทศนั้น ๆ กำลังประสบอยู่ด้วย

สำนักงานตัวแทนจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวในปัญหาต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ทันเวลา ทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์แก่ธนาคารสำนักงานใหญ่ในอันที่จะตัดสินใจในครั้งต่อ ๆ ไปว่า ควรจะลดการให้เครดิตแก่ประเทศนั้นๆ หรือบริษัทลูกค้าในประเทศนั้น ๆ อย่างไรหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งการลดการให้เครดิตอาจจะขัดต่อแผนการปรับปรุงขยายงานของสำนักงานตัวแทนบ้างก็ตาม

เนื่องจากโดยหน้าที่ของสำนักงานตัวแทน (Representative Office) มิได้ประกอบธุรกิจตามลักษณะงานธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป รวมทั้งไม่สามารถรับเงินฝากหรือปล่อยเงินกู้ได้ ดังนั้นจึงไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายที่เกี่ยวกับการธนาคารพาณิชย์

ปัจจุบัน ธนาคารนานาชาติเปิดสำนักงานตัวแทนในประเทศไทยทั้งสิ้น 16 แห่ง

ในขณะเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์ไทยเปิดสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศ 8 แห่ง การเปิดสำนักงานตัวแทนเท่ากับเป็นการสำรวจ (survey) ก่อนที่จะเปิดสาขาขึ้นในประเทศนั้น ๆ

สาขา (Branches)

ระบบธนาคารสาขา คือ ธนาคารที่ดำเนินกิจการกว้างขวางมีที่ทำการมากกว่าหนึ่งแห่งโดยเปิดเป็นสาขาในท้องถิ่นต่าง ๆ ในเมืองเดียวกันกับที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ หรือกระจายไปยังเมืองอื่น ๆ ตลอดจนอาจมีสาขาในต่างประเทศอีกด้วย ระบบธนาคารของประเทศไทยก็เป็นระบบของธนาคารสาขา

การขยายงานในประเทศอื่น ๆ โดยวิธีการ เปิดสาขา เป็นวิธีหนึ่งที่ธนาคารนิยมใช้มากที่สุด ลักษณะงานของสาขานาคารก็เป็นเช่นเดียวกับธนาคารท้องถิ่น กล่าวคือ ทำธุรกิจด้านการธนาคารโดยทั่วไป เช่น รับเงินฝาก ปล่อยเงินกู้ ลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ และให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น เรียกเก็บเงิน (Collections) การเปิดเช็คเดอริฟอพอ กรเครดิต (Letter of Credit) ฯลฯ และได้รับรายได้จากการนำเงินฝากไปหาประโยชน์หรือนำไปลงทุน, จากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมทั้งได้รายได้จากกำไรในการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วย สำหรับสาขานาคารในต่างประเทศนั้นอาจต้องมีการกำหนดสินทรัพย์ขั้นต่ำในการดำเนินงาน ซ่อมบังคับอื่น ๆ รวมตลอดถึงเงินสคสสำรองตามกฎหมายของประเทศนั้นเช่นเดียวกับธนาคารท้องถิ่น ธุรกิจธนาคารนั้นเป็นธุรกิจที่มุ่งค้ากำไร ดังนั้น การที่ธนาคารใดก็ตามต้องการที่จะเปิดสาขา ณ ประเทศใดนั้นก็มักจะต้องมีการสำรวจ (survey) ก่อนเพื่อที่ว่า การเปิดสาขานั้นจะได้รับประโยชน์เพียงใด สาขานาคารต่างประเทศนิยมใช้วิธี เบิกเงินเกินบัญชี จากสำนักงานใหญ่เพื่อเอาเงินจำนวนนี้มาเป็นเงินทุนของสาขานาคาร ซึ่งการใช้วิธีนี้ สาขานาคารต่างประเทศจะต้องพยายามหารายได้เพื่อมาจ่ายคืนบัญชี เบิกเงินเกินบัญชี นั้น ซึ่งโดยมากแล้วก็ปรากฏว่า สาขานาคารต่างประเทศสามารถหารายได้มาจ่ายคืนได้หมดอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการที่จะต้องมีเงินทุน

เป็นรูปก่อนจำนวนหนึ่งเลยนั้น บางประเทศก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในหลายๆประเทศ¹ เช่น คานาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ใช้ระบบธนาคารสาขาอย่างแพร่หลาย แต่ในสหรัฐอเมริกากลับไม่เป็นที่แพร่หลายนัก

การที่ธนาคารหนึ่ง ๆ มีสาขาอยู่ในที่หลายแห่ง ทำให้สามารถใช้ประโยชน์ของทุน (Utilization) ได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือธนาคารหนึ่ง ๆ ถ้ามีเงินทุนให้กู้เกินความต้องการก็จะสามารถระบายทุนที่เหลือนั้นไปยังสาขานาการอื่น ๆ ที่มีความต้องการเงินทุนได้ ซึ่งการที่ธนาคารสามารถกระจายเงินทุนไปยังที่ต่าง ๆ ได้เท่ากับเป็นการลดความเสี่ยงของธนาคารลงได้ แต่อย่างไรก็ตาม ระบบธนาคารสาขาอาจจะมีผลเสียแก่ประเทศที่สาขานาการต่างประเทศไปเปิดอยู่ได้ ถ้าธนาคารมุ่งระดมเงินฝากจากท้องถิ่นแล้วโอนเงินทุนนั้นเข้าธนาคารสำนักงานใหญ่

ในบางกรณี ธนาคารสำนักงานใหญ่อาจจะกำหนดวงเงินทุนจำกัดให้แก่สาขานาการต่างประเทศ² หรือกำหนดอำนาจการพิจารณาให้กู้ของผู้จัดการธนาคารสาขา ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละธนาคาร

การรวมกลุ่ม (Consortia)

การรวมกลุ่ม ได้แก่การที่ธนาคารต่างชื่อเสี่ยงเข้ามาร่วมตัวเป็นกลุ่ม แล้วรวมกันจัดตั้งองค์งานขึ้น

โดยรูปแบบ "การรวมกลุ่ม" นี้ เพิ่งเริ่มมีปรากฏขึ้นเมื่อ 16 ปีมาแล้วเอง จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นในนครลอนดอน ประเทศอังกฤษปี ค.ศ. 1964 โดยการร่วมตัวระหว่างธนาคารมิดแลนด์ (Midland Bank) ธนาคารแสตนดาร์ด (Standard Bank) ธนาคารโตรอนโต โคมินเนียน (Toronto Dominion Bank) และธนาคารพาณิชย์ในออสเตรเลีย ได้ร่วมกันจัดตั้ง -

¹ Ed Tyng, "Wider Harizans For Banking Overseas." Burroughs Clearing House (June 1960) P: 102 อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน หน้า 36.

Midland & International Banks (MAIBL) ขึ้นนับว่าเป็นธนาคารที่เกิดขึ้นโดย
การรวมตัวแบบ Consortium เป็นแห่งแรก

นับตั้งแต่นั้นมา การรวมตัวแบบนี้ก็เริ่มมีขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในยุโรปตะวันตกและออสเตรเลีย ในการรวมตัวกันนั้นอาจจะรวมกันตั้งแต่ 3 - 20 แห่ง ซึ่งทั้งนี้ไม่ใช่เฉพาะจะเป็นการรวมตัวระหว่างธนาคารกับธนาคารเท่านั้น บางครั้งอาจจะเป็นการรวมตัวร่วมระหว่างธนาคาร, สถาบันการเงินหรือแม้แต่หน่วยงานรัฐบาลก็ได้

ลักษณะของการรวมกลุ่ม นั้นย่อมแตกต่างกันไป แล้วแต่ผู้ร่วมหุ้นส่วน ธนาคารนานาชาติ ที่จัดตั้งขึ้นโดยการรวมกลุ่ม นั้นจะมีเงินทุนมากมหาศาลและมีแหล่งเงินทุนที่ใหญ่มากหนุ่หลัง การรวมกันตั้งธนาคารตามระบบการรวมกลุ่มนั้น เขาจะรวมกันระหว่างสถาบันการเงินชาติเดียวกันหรือหลายชาติ ทั้งนี้แหล่งเงินทุนนั้นจึงประกอบด้วยเงินตราหลายสกุล¹

ประเทศบางประเทศ ควบคุมการ เปิดสาขาของธนาคารนานาชาติ ทั้งนี้ธนาคารนานาชาติที่ประสงค์จะ เปิดดำเนินการในประเทศนั้นก็อาจจะใช้วิธีการรวมกลุ่มกัน (Consortia) เพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมนั้นเช่นในประเทศไทย การรวมกลุ่ม ของธนาคารนานาชาติ เปิดในรูปบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงธนาคารพาณิชย์

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58 - 59